

schriften. Wat de *Sicherheitspolizei* betreft, waren ze niet anders dan camouflage van wat in werkelijkheid gebeurde. Dat werd uiteraard na de oorlog ontkend. Harster herinnerde zich, naar zijn zeggen, toen slechts 'einen Fall in Rotterdam (vor Wölks Zeit¹)' waarbij een 'SD'-functionaris een proces was aangedaan wegens mishandeling van gevangenen, en verder dat hij 'gelegentlich' functionarissen die hun bevoegdheden min of meer overschreden hadden, overgeplaatst had², maar voor het overige zouden hem geen misdragingen gerapporteerd zijn. Daargelaten of dit zo is, *SS-Sturm-bannführer* dr. Arno Arlt, die van september '42 af als *Untersuchungsrichter* bij het *SS- und Polizeigericht X* bij dergelijke misdragingen de zaak moest nagaan, was dermate met administratief werk belast (hij was tevens chef van de *Personal- und Verwaltungsabteilung* in het bureau van de *Befehlshaber der Sicherheitspolizei und des SD*), dat hij geen tijd had om ernstige klachten diepgaand te onderzoeken; toen hij zich daarover bij Harsters tweede opvolger Schöngarth beklaagde, werd hij voor de militaire dienst in de *Waffen-SS* opgeroepen.

★

Wij ontkennen niet dat er enkele *Sachbearbeiter* zijn geweest (wij noemden in dat verband reeds Haubrock en Schreieder) die zich, voorzover bekend, persoonlijk niet aan fysieke mishandelingen schuldig gemaakt hebben (Schreieders *Dauervernehmung* was overigens natuurlijk óók een vorm van mishandeling, maar eerder van psychische aard), doch wij zijn er van overtuigd dat het dezulken bekend was dat door een groot aantal van hun collega's sadistische martelmethoden toegepast werden. Trouwens, juist omdat hij dat wist, zou Schreieder de invoering van de *Dauervernehmung* voorgesteld hebben.

Van die martelmethoden hebben wij in vorige delen van ons werk al voorbeelden gegeven. Zo werd Bernard IJzerdraat, leider van de 'Geuzen', eind '40 ongenadig afgeranseld, 'hij kon dan zijn hemd aan zijn body niet meer velen.'³ 'Men sloeg mij zo', aldus een van de leden van zijn groep, Ary Kop, op een op velletjes closetpapier aan zijn vrouw geschreven smokkelbriefje,

¹ H. J. Wölk werd medio december '42 chef van de *Aussenstelle*-Rotterdam.

² PRA-Den Haag: p. v. W. Harster, p. 80. ³ H. Cocnradi: Verslag (z.j.), p. 4 (GC).